

Lekarze – patroni wielkopolskich ulic

Rózyckiego

Stefan Rózycki
(1886–1953)

Urodził się 8 marca 1886 r. w Warszawie jako syn Salezego, rewizora kolei warszawsko-wiedeńskiej, i Zofii z Żurawskich, nauczycielki. W latach 1896–1903 był uczniem III Gimnazjum w Warszawie. Wydalony stamtąd z tzw. wilczym biletem za udział w konspiracyjnym związku podjął zajęcie ogrodnika w Warszawie, a następnie w Krako-

wie, przygotowując się jednocześnie do egzaminu maturalnego, który zdał eksternistycznie w 1907 r. w Parnawie w Estonii. W latach 1907–1913 studiował medycynę na wydziale lekarskim Uniwersytetu w Dorpacie. Już wówczas z inspiracji światowej sławy anatoma, prof. Augusta Raubera, zainteresował się bliżej tą dziedziną. W kwietniu 1913 r. uzyskał z wyróżnieniem dyplom lekarza, po czym rozpoczął pracę asystenta w uniwersyteckiej klinice chorób wewnętrznych i kierownika pracowni rentgenowskiej w Dorpacie. W roku następnym odbył staże naukowe w Paryżu i Berlinie. Powróciwszy tuż przed wybuchem I wojny światowej do Warszawy, pracował do 1919 r. jako asystent oddziału chirurgicznego Szpitala Dzieciątka Jezus, a następnie w Szpitalu Karola i Marii. Jednocześnie – od 1916 r. – był asystentem i prosektorem w Zakładzie Anatomii Opisowej Uniwersytetu Warszawskiego, kierowanym przez prof. Edwarda Lotha. W latach 1920–1921 był zastępcą profesora anatomii opisowej Uniwersytetu we Lwowie.

Przełomowy dla kariery naukowej Rózyckiego był rok 1922: 16 marca uzyskał na Uniwersytecie Warszawskim stopień doktora medycyny na podstawie pracy „Zagadnienie mięśnia mostkowego”, a już 24 maja habilitował się na Uniwersytecie Poznańskim, przedłożywszy rozprawę „Morfologia układu mięśniowego szympansa”. 1 września został mianowany profesorem zwyczajnym i kierownikiem Katedry Anatomii Opisowej i Topograficznej Uniwersytetu Poznańskiego. Jego dziełem była rozbudowa tej placówki naukowej, która stała się najnowocześniejszym zakładem anatomii w Polsce, i stworzenie jednego z największych muzeów anatomicznych w Europie. W roku akademickim 1928/1929 pełnił obowiązki dziekana Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Poznańskiego.

Nie stronił od działalności politycznej – był czołowym działaczem sanacyjnym

w naukowym środowisku poznańskim. Stał przy tym na stanowisku, iż uczelnie nie powinny być terenem konfliktów politycznych.

W początkach września 1939 r. Rózycki opuścił Poznań i wyjechał do Warszawy, gdzie spędził lata okupacji. Pracował w Klinice Chorób Skórnych i Wenerycznych oraz w Szpitalu św. Łazarza. Brał udział w tajnym nauczaniu anatomii w Szkole Zaorskiego, w której pod pozorem kształcenia pomocniczego personelu medycznego realizowano program studiów uniwersyteckich. Już w końcu stycznia 1945 r. podjął działania na rzecz reaktywacji Uniwersytetu Poznańskiego. Jeszcze w trakcie walk o miasto, 5 lutego, wrócił do Poznania i natychmiast zajął się odbudową uczelni, a zwłaszcza zbombardowanego w 1944 r. *Collegium Anatomicum*, z wojennych zniszczeń. W ciągu kilku lat przywrócił dawną świetność Zakładu Anatomii Prawidłowej. 30 kwietnia 1945 r. Rózycki rozpoczął wykłady dla ponad 400 studentów I roku medycyny.

Jednocześnie z działalnością w Poznaniu, w okresie od 1 grudnia 1945 r. do 31 sierpnia 1946 r. profesor kierował Zakładem Anatomii Człowieka Uniwersytetu Wrocławskiego (wraz z grupą swoich asystentów z Poznania prowadził tam – w trudnych warunkach – zajęcia przez tydzień w miesiącu) oraz sprawował nadzór nad placówkami anatomicznymi w Lublinie i w Łodzi. Swoją działalność we Wrocławiu przedstawił szczegółowo w „Nowinach Lekarskich” (1946, nr 7-8).

W latach powojennych Rózycki zajmował się także reorganizacją studiów lekarskich. W 1945 r. został członkiem Państwowej Rady Zdrowia i przewodniczącym komisji powołanej w celu przygotowania nowego projektu studiów lekarskich. W latach 1947–1949 był przewodniczącym Sekcji Zdrowia Rady Głównej do spraw Nauki i Szkół Wyższych; z jej ramienia również uczestniczył w opracowaniu ogólnopolskiego programu studiów lekarskich i stomatologicznych. Współpracował ponadto przy organizowaniu szkół kształcących pomocniczy personel medyczny.

Rózycki opublikował 23 prace naukowe dotyczące głównie anatomii układu mięśniowego. Był autorem kilku podręczników anatomii dla studentów i lekarzy. Doskonały dydaktyk, wprowadził

kompleksową metodę nauczania przedmiotu, łączącą zajęcia sekcyjne z anatomią rentgenowską i anatomią żywego człowieka. Znany był jako wykładowca posługujący się piękną polszczyzną. Cieszył się dużym szacunkiem i popularnością wśród studentów. Z kierowanego przezeń zakładu wywodziło się ponad 20 późniejszych samodzielnych pracowników nauki i kierowników katedr anatomii w innych ośrodkach akademickich w Polsce.

W latach 1950–1953 był członkiem komitetu redakcyjnego czasopisma „Folia Morphologica”. Należał do wielu towarzystw naukowych, m.in. Polskiego Towarzystwa Anatomicznego oraz Komisji Lekarskiej i Komisji Medycyny Doświadczalnej Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Z inicjatywy profesora utworzono komisję, która w 1958 r. opracowała pierwszy polski słownik anatomiczny, stosujący międzynarodową nomenklaturę anatomiczną. Wcześniej terminologia ta była nie do końca uporządkowana, co bywało powodem nieporozumień.

W okresie powojennym Różycki zajmował się także medycyną praktyczną, prowadząc prywatną praktykę dermatologiczno-wenerologiczną.

Od 1951 r. postępująca choroba krtańni zmusiła profesora do ograniczenia działalności naukowej i dydaktycznej. Zmarł 30 czerwca 1953 r. w Poznaniu; pochowano go w Brwinowie koło Warszawy.

Ulica Stefana Różyckiego, boczna od ul. Wołodjowskiego, znajduje się w Poznaniu na Junikowie. Jego imię nosi także sala wykładowa w *Collegium Anatomicum* naszej uczelni.

Stefan Różycki był trzykrotnie żonaty: najpierw z Anną z domu Rose (nomen omen), następnie z Sabiną ze Skopińskich, *primo voto* Dębczyńską, wreszcie z Walerią z Wołoszynów. Z pierwszego małżeństwa miał trzech synów – Stefana, Jana i Andrzeja (lekarza psychiatrę). Podobno krążyła opinia, iż Różycki żenił się trzykrotnie w celu lepszego poznania kobiecej anatomii. *Se non è vero è ben trovato...*